

Гео Милев

Възвание към българския
писател

Писателю, колега – който и да си ти, дете и да си ти под зенита на нашето небесно полушарие, – чуй!

Ти възпяваш – от много години вече – всичко онова, що е красотата за тебе: и пролетта, и есента, и любовта, и възлюбената печал, и луна-та, и звездите, и цветята, и славеите... Ти пишеш гъвкави стихове, тънки, гладки, кристални, със звънки рими и плавни стъпки – стихове, напълнени с изискани образи: прелестните очи на много жени, луната, огряла над спящото езеро, слънцето, захождащо зад далечни лесове, самотна палма и птици във въздуха, самотния гроб на кръстопът посред полето и много други работи, които не си никога виждал. О, да, твоите стихове са изящни, звучни, блестящи, знам: ти си жрец на Красотата.

Но Пилат пита жестоко: „Що е Красота?“ Ти обаче, жрецът на красотата, не отговаряш. Защото не знаеш какво да отговориш? Не – защото Пилат не съществува за тебе.

А Пилат е Животът.

Но ти не си се никога замислял: каква цена имат твоите стихове за живота? Зная твоето безпощадно възражение: изкуството не служи на живота! Съвършено вярно. Обаче има два вида живот: ежедневиият живот на ежедневиата борба за съществуване, живота на егоистичния човек – и висшият, вечният живот на духа, живота на алтруистичното човечество. А и двата са свързани един с друг.

Писателю,

Ти се отказваш да служиш на ежедневиия живот, на суетния шум на делничния ден. Ти търсиш празник. Изкуството, красотата е за тебе празник. Но този егоистичен твой празник – твой празник – какво общо има той с алтруистичния живот на човечеството? С Живота, писан с главна буква? Защото: това, което ти наричаш твое творчество, твоя поезия – то е само частен твой дневник, дневника на ежедневиия, егоистичния твой живот. Дневник в стихове или дневник в разкази. И тия стихове, и тия разкази – ти ги съчиняваш само за свое собствено удоволствие. И затова те не трогват никого освен тебе и твоите приятели. И затова твоята литература, нашата, българска литература не играе никаква роля в българския живот.

Защото Животът е проблема.

– А проблема няма в твоите изящни, гладки, звънки стихове.

Защото ти си чужд на тоя Живот.

– А животът, който живееш ти, интересува само тебе; и стиховете, които пишеш ти, интересуват само тебе. Затова и те не ще живеят повече от тебе.

Животът е копнеж. Човечеството, човешкият дух живее от своя копнеж. Вечният копнеж, който ражда творчеството, който ражда живота.

– А твоето творчество, а твоят живот, писателю, е не копнеж, а мечтателство.

Копнежът ражда творчество. Творчеството е борба. Борба със себе си. Бунт. Бунт против себе си.

– А твоето творчество, писателю, е не борба – а леност в самодоволния ъгъл на твоето мъничко Себе си; не бунт – а подло, безсилно дезертьорство от всичко: и от живота, и от света. Дори от себе си. Дори от Красотата. Дори от Изкуството.

Затова твоето творчество не е изкуство. И ти – не съществуващ! Не съществуващ за изкуството. Защото не съществуващ за себе си; не съществуващ за живота; не съществуващ за човечеството.

Ти не си!

Що! Музите, Аполон, Парнас? – Парнас е прах, а музите и Аполон са отдавна забравена лъжа. Ти мислиш себе си за богопомазан избранник? За изключителна личност? – Отвори си очите: твоето избраничество, твоята изключителност не иде от никакъв бог. Тя иде от тебе, само от тебе.

Тебе! Но де е твоето тебе? Дали в повседневните конверзации в приятелски кръг – на улицата или в кафенето, – дето пълниш богоизбраните си уста с простосмъртната нелепост на роклички, краченца и деколтета? Или в бохемското подражателство на Едгар По и Бодлера? Или в самотните часове на леност, когато ядеш хартия и пиеш мастило? – Дори без богата колекция образци за плагиране (понеже чуждите езици са чужди за тебе). Това е твоят живот – и от него ти изстискваш своята поезия.

Тебе! А това значи: човекът преди всичко! Защото има нещо по-голямо от твоето писателско общество – обществото отвън; има нещо по-голямо от обществото – народа; има нещо по-голямо от народа – обществото на народите; има нещо по-голямо от обществото на народите – човечеството.

А основен елемент на човечеството е Човекът. Човекът преди всичко! Оттук етичското обуславяне на човека; което значи: едно върховно задължение на човека към човечеството. Едно върховно и единствено задължение (защото етиката не е законник на преходните добродетели, на това или онова общество, етика не значи „морал“). Едно върховно и единствено задължение на човека – преди всичко; на човека творец; то

обуславя всичките функции на човека – включително и неговите естетически копнежи. Защото то – етическото задължение на човека към човечеството – ражда всеки копнеж: копнежа към възкачване, копнежа към светлите ясли на Духа. Духът е човечеството. Духът е човекът.

Духът: етическият закон на човека.

Духът: етическата нужда на изкуството.

Духът: Върховният Дух, Светият Дух, който създава нуждата от Красота. Който създава нуждата от изкуство.

Писателю, Духът – заветният Ханаан на всеки човешки копнеж – е по-голям закон за тебе от догмите на твоята шаблонна красота. Писателю, чуй: Духът заповядва: Човекът преди всичко! Не „добрият“ човек, въоръжен с всички известни днес добродетели; но Човекът! За духа няма добродетел – Духът е отвъд добро и зло. Духът е само интензивност.

Човекът Преди Всичко значи: Бъди цял!

Зная, писателю: ти си готов да се съгласиш веднага с всичко, що казах – и там е твоята гибел.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Калина Григорова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11378>]